l *Et loquendo de damnis.*] Farin.d.numer.8.& 9. *Roſ.*

m *Duplex eſt calumnia.*] Boſſ. de accuſ. num. 17. & ſeqq. præcipuè num. 26. *Roſ.*

n *Calumnia vera.*] Adde Alc.tract. de præſumpt.regul.3. præſempt.44. numer. 11. cum ſeq. & in quantum in præſenti verſic. dicit, quòd ſi ſolummodo procedatur ex officio, non debet procurator fiſci, neque iudex in expenſis condemnari; contrarium latè, & indiſtinctè tenuit Crau.conſ. 168. per totum, & conſ. 178. ibi tamen ex multis indicijs contra reum deſẽditur accuſator, dixitq; Boer ad cõſuetud. Bitur. §. 29.tit.des coſtum.concer. les viges verſic.item & aux. quòd imò, cum iudex procedit ex officio, nec probat; quòd ſit condemnandus; allegat authen. de coll. §. iubemus collat. 9. vide infr. q. 81. verſicul.fin.vbi dixi quid ſeruatur cõtra iſtos calũniatores. *Drogh.*

o *Aut agitur de vera calumnia.*] Follc.in prac. verbo audiatur exceptiones, numer. 60. & ſeq. Caſon. in ſuis quęſt. crimin. verbo de accuſat.c. 3.numer. 18. & capit. 5. numer. 2. Farin. in titul.de accuſat. quæſt.16. vol.1. *Roſ.*

Aut agitur de vera ca-
15 *lumnia.*] Adde, † quòd nedum falſus accuſator tenetur, ſed etiam eo defuncto iniuſtè accuſatus poteſt agere contra hæredes calumniatoris, & repetere eius damna, & intereſſe, etiam lite non conteſtata cum defuncto & etiam ſi nihil ad defunctũ ex huiuſmodi damnidatione peruenifſet: & licèt de iure ciuili prædicta ſine dubio non tranſeant, quando contra defunctum lis non fuit conteſtata, tamen de æquitate canonica procedunt, quæ eſt ſeruanda etiam in foro laicali, ita tradit Bertaz. in conſ. 362. per totum. *Baiard.*

p *Aut vero procedit ſimpliciter.*] Adde, quòd
16 † fiſci Aduocatus, & procurator ſi indebitè aliquẽ vexaret, vel iniuria afficeret, vltra quàm debet, in expenſis per talem vexationem factis condemnari debet, & eas ſoluere de proprio; debet etiam viuus comburi. Gramm.deci.60. numer.21.& tenetur iniuriarum, ſi aliquem indebitè moleſtat, Crauet.in conſ. 168. 2.dubio, & Bertaz.in conſ.390 num.11.& conſ.362. num.5.
17 ſed † prædicta nedum non obſeruantur in practica, & ea petere in iudicio nempè ridiculoſũ eſſet, quinimò ſępè indebitè moleſtati, ſi à moleſtijs liberari volunt, neceſſe eſt, quòd aliquid fiſco de ſuo elargiantur. *Baiard.*

vt victus victori condemnetur in expenſis. Et loquendo de damnis, dicit Cardin. Alex.in c. libellorum, col.2. in fi.2. q.8. quod quo ad damna, & interreſſe partis læſæ poteſt iudex habere rationem eorum, ſiue procedat par accuſationem, ſiue per inquiſitionem: ſubdens, quòd ita affirmant communiter Docto. quem refert Diaz in pract. crim. c. 143. Contrariam vero ſententiam, quod ſcilicet, accuſator, qui ſuccubuit non ſit cõdemnandus in expenſis, neque in damnis, multi tenuerunt, & dicit Alberic. in l. athletas, §. calumniator. in fin. ff. de ijs qui not. infam. quod illam tenent communiter Doct. Et dicit Bald. in l. qui crimen, poſt nu.28. C. qui accuſ. nõ poteſt, quod illã opi. confirmat practica, & experientia, & quòd ipſe nunquã vidit talem condemnationem expenſarum in cauſa criminali; quem refert Anan. in c. accedens, poſt numerum 11. de accuſat. Dicit etiam Card. Alex. in d. §. de epiſc. in fin. quod in ſacro palatio raro vidit condemnari fiſcum in expenſis, neque procuratorem fiſcalem; & ſi vnquam fuit condemnatus in expenſis, nunquam meminit videſſe talem condemnationem exigi. Pro reſolutione huius articuli ſcire debet, [m] quòd duplex eſt [n] calumnia, vera ſcilicet, & præſumpta. Vita calumnia dicitur, quando quis ſciens, aut ſcire debens aliquem eſſe innocẽtem, proponit contra eum accuſationem, aut querelam. Præſumpta autẽ calumnia eſt, quando accuſator non probet delictum, vel quando poſt cœptum iudicium ab accuſatione deſiſtit: nam his caſibus præſumitur calumniari, vt infra ſtatim dixi. Dic ergo: quòd aut agitur de præſumpta calumnia, & verum eſt, quod dicit Bald. in loco præallegato, quod raro, vel nunquam ſolet accuſator in expenſis condemnari; et hoc, ne querelantes metu huiuſmodi condemnationum deterreantur ab accuſando, & delicta impunita remaneant. [o] Aut agitur de vera calumnia, & tunc, aut iudex procedit ſimpliciter ſuper accuſatione, ſeu querela partis, & debet accuſator, qui calumniatus eſt, condemnari in expenſis, & damnis. [p] Aut vero procedit ſimpliciter ex officio: & ſic ſolummodo inſtante fiſco, et non debet procurator fiſco, neque iudex condemnari in expenſis: quia de ipſis officialibus lex bene præſumitur. [q] Aut procedit ex officio, ſed alio iuſtigante, vel procurante inquiſitionem et tũc talis promotor, ſiue inſtigator, ſi verè fuerit calumniatus, pariter [r] eſt in expenſis condemnandus. In hoc autem Ducatu habemus decretum in nouis conſtitutionibus in tit.de accuſ.cap.ſi quis quempiam, quòd ille, qui aliquem calumnioſe detulerit. accuſauerit, vel notificauerit, condemnetur in duplicatis expenſis verſus partem, vltra pœnas a iure inflictas. Et [ſ] ita vidi multos in facto condemnari: vidi etiã quandoque falſos accuſatores, & notificantes corporaliter puniri, vt dixi infra quæſt. 81. verſic. ſed quæro. Quid autem in denunciatione, an ſit in expenſis condemnandus, ſi contenta in denunciatione non probat, dixi ſupra

18 q *Aut procedit ex officio, ſed alio.*] Adde, quòd Iudex poteſt procedere ex officio abſque accuſatore contra calumniatorem euidentem. Bartol.in l.1.in princip. ff.ad ſenatuſconſul. Turpil. & debet ei dare terminum ad faciendum defenſiones ſuas. Bart. in l.athletas. §.calumniator. ff.de infam. & Afflict. in conſtit.pœnam calumniæ numer.4. In hac materia de refectione expenſarum, & damnorum carcerati, vide Rimin. iun. conſil. 303. libr. 3. Et ad quas expenſas teneatur calumniator, tradit Plot. in leg. ſi quando numero 674. C. vnde vi.
19 Item † adde, quòd vltra condemnationem expenſarum debet condemnari ad pœnam calumniæ pro intereſſe publico, ſi verè aprobata fuerit calumnia. Boſſ.in titul. de accuſat. numer. 27. & Laurent. Tenni. caut.1. numero decimoſecundo, & ſequent. vbi dicit, quòd ad puniendam calumniã pœna extraordinaria debet dupliciter imponi, vno modo propter calumniæ pęnam ad publicum intereſſe, alio modo propter expenſas, & damna per innocentem accuſatum paſſa, & quod iſta impropriè dicitur pœna: ſed ſi verè non fuerit probata, pro dãno, & expenſis accuſator condemnatur, vt ibi per eũ, & qua pęna accuſans, & non probans ſit puniendus; & quo pacto id probat, & quando accuſator
20 † calumniator præſumatur, vide Maſcardum in concluſione 24. & 25. volum. 1. *Baiard.*

r *Pariter eſt in expenſis condemnandus.*] Quomodo autem, & quando ſit accuſator in expẽſis cõdemnandus, ſupra quæſt. 7. in fin. quæſtione duodecima, verſic. Ceterum in fin. infra quæſt.81.verſic. fin. ad finem, vbi dedi exẽplum de Cæſare cõtra acſatorem. *Drog.*

ſ *Et ita vidi multos.*]
21 Adde, quòd † in Regno Neap. ſi iudici conſtat de euidenti calumnia accuſatoris, vel denunciatoris, & ipſum non condemnet ad pęnam calumniæ, quæ eſt ſimilitudo ſupplicij, ipſe iudex puniretur pœna infamiæ, & duarum librarum auri puriſſimi, vt in capitulo Regis Roberti, quod incipit accuſatorum temeritas, & per Afflictum in conſtitut. pœnam calumniæ, numero ſexto, & ibi plenè tractat materiam calumniæ, ſed ratione victoriæ inquiſit

liberati,

liberati, etiam diffinitiuè abſoluti non ſolent in dicto Regno fieri conditiones expenſarum in prima, & ſecunda inſtantia in cauſa criminali criminaliter mota non ad pęnam pecuniariã, licèt per Reg.pragmat.temeritatem ſub tit.de expenſ.generaliter prouideatur, quod victus victori in expenſis condemnetur, vel ex iuſta cauſa abſoluatur, quæ nõ eſt in ob-
22 ſeruantia, † vt atteſtatur Carau. in ritu 297. in principio. vbi nõ ſolum latè hãc quæſtionem de iure Re-
23 gni tractauit, ſed † etiam de iure cõmuni, & tenet veriorẽ opin. eſſe, vt condemnationes expenſarum in cauſis criminalibus fieri non debeant, & in ſtatu
24 † eccleſiaſtico nunquam vidi condẽnari querelantes ad expenſas, niſi de calumnia appareret. *Baiar.*

t *Vnum autem ſcias.*]
25 Adde, quòd † Couar in 4.decretal.2.part.capit.6. num.12. tenet multũ egregiè contra communem, quod ex leui, & leuiſſima culpa damnum datũ etiã in foro conſcientiæ reſarciri debeat, maximè vbi natura contractus ex legis diſpoſitione etiam leuiſſimam culpam conſiderat, & ibi nu. 10. & 11. etiam habetur, an in foro con-
26 ſcientiæ † condemnatus teneatur ſoluere pœnas etiam ipſo iure impoſitas, & conuentionales, & hãc opinionem contra communem eſſe veriorẽ, atteſtatur Pariſ in repet. cap. quoniam contra, numero 85. cum ſequen. de probat on. vbi iſtam quæſtionem pleniſſimè tractauit. *Baiar.*

u *Dixi ſupra quod.*] Farin d.quæſt.16. numero 11. *Roſ.*

Dixi ſupra.] Adde,
27 quod in Regno Neapol. fuit derogatum iuri communi per conſtitut. pœnã calumniæ, quod accuſator tunc dicitur calumniaſſe, quando apparet, quòd ſit in euidenti calumnia, & ibi per Afflictum habetur, quando quis dicatur eſſe in euidenti calumnia, & ad iſtam quæſtionẽ quando, & quomodo accuſator puniatur, vide omninò Farinacium nouiter impreſſum variarum quęſtionum, in quæſtione 16. vbi latiſſimè more ſuo. *Baiard*

x *Præſumitur calumniari.*] Calumniator qui, & quæ cauſæ eum excuſare poſſunt, dilucidè, & plenè explicatum, vide per Menochium de arbitrarijs iudicum, capitulo 321. libro 1. centur.4. *Giach.*

28 y *Quomodo tamen intelligendum eſt.*] Adde † Menoch.de arbitr.caſu 321. & 322. vbi ponit decem cauſas iuſtas, quibus calumnia præſumpta excuſari ponit decem cauſas iuſtas, quibus cauſa præſumpta excuſari poteſt, & de alijs excuſationibus vide etiam Laurent. Tenni caut. prima, numero decimoquinto: ſed aduertendum eſt, quod licet quis à præſumpta calumnia excuſetur, non tamen erit excuſatus ab expenſis, vt per Boſſ in tit.de accuſat. numero vigeſimooctauo.
29 Item † adde, quòd iudex calumnioſè inquirens excuſatur à calumnia præſumpta, ſed ſi de vera calumnia appareret, non veniret excuſandus, & pœna extraordinaria puniretur. Boſſ. in tit. de accuſat. num.21.

quæſt.7. verſic. ſed nunquid.
5 *Vnum autem ſcias in hoc propoſito, quod quamuis in foro contentioſo quis teneatur de damno, & iniuria alteri illatis, etiam ex leui, & leuiſſima culpa, tamen in foro conſcientiæ nõ tenetur, niſi de damno illato per dolum, vel latam culpam. Et hæc eſt communis opin. vt atteſtatur Berous in cap.dilecti filij, num. 77. de arbitris Menchiaca controuerſ. illuſt. cap. 28. num. 19. Quod nota.*
6 *Dixi ſupra, quod accuſator eo ipſo, quod nõ probat ſuam accuſationem, præſumitur calumniari. Ita dicit gloß. in cap. 2. in verbo, calumniandi, de calumnia: quam atteſtatur eſſe communiter approbatam Apoſtil. ad Ang. de malef. in verbo, Et ad querelam poſt numerũ ſeptimum. Ita etiam communiter teneri ait Abb. in cap. calumniam. numero 2.de pœn. Ioan. Fantu. quem refert Cardin. Alexan. in cap. qui non probauerit, verſic. ſed an præſumatur, 2. quæſt. 3. Idem Card Alex. in c. ſi quenquam, §. notandum, nu. 7. 2. q. 1. quem refert Villalob. in ſua collecta communium opin. in littera. C. verb. calumniari. Hanc etiam eſſe communem opi. atteſtantur ſcribentes in d. c. 2. de calumniat. & in ſpecie Abb. nu. 5. in fin. & Marian. num. 7. & Anan. nu. 19. & Felin. nu. 6. Aret. in cap. ſuper his, num. 27. in fin. de accuſat. Boſſ. in titul. de accuſat. num. 19. Quod tamen intelligendum eſt, vt non procedat in eo, qui accuſat, vel ex neceſſitate officij, vt in tutore, vel propter immenſum dolorem, vt in matre accuſante aliquem de morte filij: vel propter atrocitatem criminis, prout eſt hæreſis, vel læſa maieſtatis, vt per Abb. & alios in locis præallegatis.*
7 *Sed quid ſi accuſator tempore porrectæ accuſationis iurauerit de calumnia, iuxta ea quæ dixi ſupra quæſt. 18. verſiculo dixi etiam, nunquid erit accuſandus de hac præſumptione calumniæ, quæ contra eum oritur ex eo, quod accuſationem non probauit? Reſpond. quod non; & ita communiter tenetur, vt dicit Abb. in d. cap. calumniam, numero quarto.*

Hanc etiam opin. dicit eſſe communem Alex. in l. procedendum, §. ſin autem vtraque numero 21. C. de iudic. Afflict. in 2. parte conſtitutionum Regno, rubr. 13. numero 9. rubr. 62. numero 5. Card. Alex. in d. c. in primis, §. de epiſc. colum. 3. verſ. ſed primum, 2. quæſt. 1. Et dicit Salyc. in d. l. qui crimen, numero 14. C. qui accuſſ. non poſſ. quod hoc ſeruat communis practica. Dicit etiam Alber. in d. §. calumniator, numero 1. quòd ita vidit in iudicijs communiter obſeruari. Si tamen vis conuincere que-

30 Item adde † quod accuſator in crimine læſæ maieſtatis, & in crimine falſæ monetæ, ſi non probat, nõ punitur de calumnia, vt per Gig. in tractat.de crimine læſæ maieſtat. lib.2. q.29. in titul. qui accuſari poſſ. *Baiar.*

y *Sed quid ſi accuſator.*)
31 Adde, quod Boſſ. † in tit. de accuſat.num.19.& 27. dicit, quod nunquam vidit ſeruari ius commune, quando accuſator deficit in probatione, ſed tantummodo, quòd cõdemnatur in expenſis.

a *Si tamen vis conuincere.*) Farinac.titul. de inquiſit.quæſtione 16.nu.4. *Roſ.*

Si tamen vis conuincere.] Adde, quod Bartol.in l. ſi quis obrepſerit, num. 1.ff.de falſ. Alexan.in conſilio 11. num.4. volum.1. & Franc.Marc.in deciſio. 898. numero primo, parte ſecunda, tenuerint falſum accuſatorem poſſe puniri
32 de falſo, † contrarium tamen voluit Gand. de malef. in tit.de falſo, numero vigeſimotertio, qui dicit cum caſus Bononiæ eueniſſet, ipſe, & quattuor alij aſſeſſores deliberatè conſuluerunt: tali caſu, de agi falſo non poſſe: idem tenuit Baldus in l. quicũque in fin.C.de ſeru.fug & Auguſt.ad Angel & in verb. & ad querelam, & Boſſ.in tit.de accuſat.numero 17. & iſtam opinionem veriorem putat Menoch.in caſu 322.num.5. niſi talis falſus accuſator vlterius deliquerit, veluti falſos procedendo teſtes, vel falſa inſtrumenta, quia tunc poſſet puniri de falſo, vt dicunt Bald. Auguſt. & Boſſ. in locis ſu-
33 pra citatis. & † vbi quis falſas facere accuſationes conſueuiſſet, puniretur in amputatione linguæ, & capitis ſecundũ Baldum in l.data opera circa finem, C.de accuſat.& Franc. Mat. in deciſione 7, 8. parte prima, & ad omnia prædicta, vide Laurentium Tenni. in caut. prima, num. 6. cum ſeq.
34 Idem adde, † quod accuſatus remedium habet contra accuſatorem, etiam quòd concludenti probatione de calumnia nõ ſit conuictus, vt ſcilicet accuſatus agat actione iniuriarum, & obtinebit, etiamſi iniuriam minimè probauerit, & etiamſi accuſator à calumnia ſe excuſaret, vt per Alexandrum in conſilio vndecimo, numero quarto, volumine primo, Socin. conſilio centeſimo decimooctauo, numero duodecimo, volumine primo Menoch de arbitr. iudic. caſu 321. numero trigeſimotertio, ſed contrarium tenuit Cæpoll. in conſilio criminali ſeptuageſimo, in tertio dubio dicens, quod ſi quis à ca-

lum-

relantem de calumnia, [d] potes illum interrogare, an velit vti querela, et probationibus ſuperiende factis, an quia intẽdit illum querelare de falſo. & ſi ille reſpondeat, ꝙ vult vti, eo caſu poteſt tanquam ſciens de falſo puniri, ſi querela tanquã falſa cnnuincatur. Et hic modus interrogãdi eſt approbatus a iure, & de conſuetudine obſeruatur, & atteſtatnr Boſſ. in tit. de accuſ. nu. 24. Faciunt ea, quæ dixi ſup. hoc eo lib. §. falſum, ver. vtẽs falſo, & verſ. vtens edicto.

8 *Sed [e] pone, quod accuſator habeat pro ſe aliqua euidentia indicia, puta, famam, vel auditũ a fide dignis, vel quid ſimile: nunquid excuſabitur, etiamſi defecerit in probatione? Reſp. quod ſic, & eſt cõmunis opi. vt atteſtatur Abbas conſ. 78. poſt nu 1. verſ. venio aũt, lib. 1. quem refert Pract. Conradi, fol. 131. n. 17. Et dicit Bart. in l. cũ quidam, §. quod dicitur, nu. 3. ff. de acquir. hæred. millies obtentum fuiſſe, quod accuſatus aliquem de maleficio, de quo contra eum erat fama, non poteſt puniri tanquam falſus accuſator, quẽ refert Guid. Papæ deciſ. 446. vox publica, num. 1. & Afflict. in 1. par. conſtit. rubr. 23. num. 11. & Diaz in pract. crim. can. cap. 19. Idem operatur [d] dictum vulneruri morientes, vt ſcilicet excnſet hæredem accnſantem a præſumptione calumniæ, vt dixi ſupra q. 21. verſ. Aſſertio vulnerati. Et ſecundum hanc opin. pro quodam inſtigatore in facti contingentia conſuluit Io. de Amicis, conſ. 31. & pariter pro quodam denuntiatore conſuluit Crauet. conſ. 178.*

9 *Sed [e] quæro, nunqnid calumniator poſſit in eodem iudicio condemnari, an autem opus ſit nouo proceſſu. Reſp. quod poteſt etiam in eadem ſententia condemnare, in vno contextus Oportet tamen abſolutoriam accuſati in ordine procedere, & ſucceſſiue, non diuertendo ad alia accuſatorem de calumnia condemnare; & ita communiter tenetur, vt ait Salyc. in l. 1. num. 3. C. de calum. Et practica eſt, quod iudex prius faciat ſtatui accuſatori terminum ad allegandum, quare non debeat de calumnia condemnari, & vbi nhil deducat, quod releuet, illum poterit in eadem ſententia condemnare. Ita dicit Bart. in l. athletas, §. calumniator, nu. 5. ff. de iis qui not. infr. alias enim opus eſſet alia inſtantia, & alio proceſſu.*

Quod nota, ne erres: nã ſi condemnares aliquem de calumnia, non ſtatuto ei termino prædicto, poſſes in ſyndicatu punire, vt dicit Angel. de malef. in verb. & ad querelam, nu. 70.

10 *Sed hic incidenter quæro. nunquid ſecuta abſolutione rei, qui erat in carcerib. detentus, poſſit cuſtos carceris, illum retinere pro expenſis in carceribus factis. Reſpon. Aliqui dicunt quod de iure non pnteſt illum retinere, ſed debet relaxare, & poſtea contra eũ agere: Sed certe quidquid ſit de iure, aliud de conſuetudiue obſeruatur, vt dicit Guid. Papæ deciſ. 448. ſi carceratus, quem refert Chaſſan. ſuper conſuet. Burg. fol. 90. nu. 34. Pract. Iodoc. cap. 17. nu. 17. nam cuſtodes neminem relaxant, niſi prius illis fuerit pro expenſis ſatisfactum. Et hoc toleratur per ſuperiores: quia reuera ſi cuſtodes cogerentur via ordinaria expenſas a carceratis poſt eorum relaxationem repetere, credo, quod eorum officium illis eſſet damnoſum.*

calumnia excuſatur, ab iniuria etiam remanet excuſatus, ſed Laurentius Tenni, in cant. 15. cum impugnat tenendo primã opinionem, & idem tenuit Boſſ. in tit. de accuſat. numero 19. ad finem, vbi dicit hoc remedium eſſe tutius, & nõ ſolum a ctione iniuriarũ tenetur is, qui aliquem calumnioſè accuſat: ſed etiam qui uexandi animo aliquem ad tribunal alicuius iudicis interpellat, & qui aliquem facit capi perſonaliter, & eius bona detinere, nulla iuſta cauſa præcedente. Bertazzol. in conſilio 361. in principio. *Baiard.*

b *Potes illum interrogare.*) Adde, quod idem ſeruatur contra teſtes cũ pars intendit de falſo redarguere, ſupra in §. Falſum. *Drogh.*

c *Sed pone quid accu-*
35 *ſator.*] Adde, † quòd excuſaretur à pœna calumniæ, etiamſi extaret ſtatutum, ut eo ipſo, quòd in probando quis deficeret, calumniari præſumatur, & abſque alijs indicijs poſſit accuſator de calumnia puniri. Bartol. in l. ſin. ff de hæred. inſtit. & in l. 1. ſub num. 6. ff. ad Turpil. Abb. & communiter Cano. in cap. 2. extra de calumn. & latè per Laur. Tén in cau. 1. nu. 17. cum ſequent. nõ autem per iſtam excuſa-
36 tionem fieret, † quin talis accuſator in expenſis reo abſoluto condemnari deberet, vt ait Boſſ. in tit. de accuſat. numer. 28. & Menoch. de arbitr. iud. in caſu 311. numero 34. & idem Laurent. Tén. in loco ſupra citato. *Baiar.*

d *Dictum vulnerati morientis.*) Supra quæſt. 21. uerſ. aſſertio; adde Menoch. de arbitr. iud. libr. 2. centuria quarta, caſ. 321. numero trigeſimo, & utique quemadmodum hæres defuncti excuſatur ab expenſis, & à calumnia, ſi ſecundum aſſertionem defuncti occiſi accuſet ab eo nominatum, ut eſt tex. in l. ſi quis moriens, ff. ad Syllan. eodem modo accuſator, uel etiam fiſcus, qui aliquando à iudice cõſtitui ſolet accuſator, ut dixi ſupra ad quæſtionem decimam, uerſiculo fin. excuſari debet; ita enim per iudicis aſſertionem, uel alterius, ſic potuit inſtare fiſcus, uel alius quẽadmodum per mortui aſſertionem. *Drogh.*

e *Sed quæro nunquid ſi calumniator.*) Adde calumniatorum pœnę, quæ ſint omni ferè iure, uide per Iacobum Menochiũ de arbitr. iudic. dict. libr. Centur; quarta, caſu 322. *Giach.*

Sed quæro uunquid.)
37 Adde, qnod † etiam denunciator, & inſtigator in actis nõ nominatus poterunt ad expenſas condemnari uerſus reum ipſum in eodem proceſſu, licèt per inquiſitioné proceſſum fuerit. Ant. Sola in comment. ad conſtitu. Sabaud. in uerb. ut nemo inuit. accuſat. numero ſecundo, & tertio, fol. 170. *Baiard.*

f *Accuſatorem de calumnia condemnare.*) Nota hoc dictum, qui munus aduocati, uel procuratoris exerces, & ſume ab hoc dicto exemplum; nã dum lis pendet, tendet, ut eſt in prouerbio, & melius eſt facere, quam ſtare uerbis, & promiſſionibus clericum, qui finita lite in bonum, etiam ſunt, ut plurimum ingrati, & ego uidi aliquos in noſtro foro patrocinantes, qui finita lite coacti fuerint litigare cum clientulis, quod abſit, & etiam eorum ſcripturas pro mercede reuocare, licet tamen de iure fieri non poteſt. Capycius deciſione undecima, numero primo. Quidquid dixerit Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. undecimo, numero decimoquarto. Qui ergo legit, intelligat: Hoc etiam dici poſſet in fauoré Cauponum, & illorum, qui uendunt ad minutam, ut dari poſſit fides eorum libris: nam ſciunt, & patiũtur debitores ſe deſcribi in eorum libris, quos aliquanto poſt, tempore ſolutionis impugnant: Nam ſi coguntur uia iuris ordinaria agere, par erit ratio in utroque, quia eſſet illis damnoſum exercitũ, ut hic. *Drogh.*

QVÆST. LXIII.

An in cauſis criminalibus locus ſit iuramento in ſupplementum, vel purgationem.

SVMMARIA.

Ex Claro.

1 *Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur in cauſis criminalibus.*
Et quid ſi ſint ciuiliter intentatæ, ibid.
2 *Et quid ſi pluſquam ſemiplenè ſit probatum.*
3 *Et quid ſi agatur de imponenda pœna pecuniaria.*
4 *Iuramentum pargationis an ſit deferendum reo in cauſis criminalibus.*
5 *Et an etiam in foro ſeculari.*
6 *Purgatio legalis an locum habeat in cauſis criminalibus.*
7 *Accuſator, qui offerat ſe velle ſtare cum reo in tortura, an ſit audiendus.*
8 *Et quid ſi offerat probationem per duellum.*
9 *Duæ ſemiplenæ probationes an iungantur in cauſis criminalibus.*
10 *Fama, & vnus teſtis de viſu an plene probet in criminalibus.*

Ex Additionibus.

1 *Iuramentum in criminalibus an, & quando deferatur.*
2 *Accuſator non poteſt iuramentum deferre in præiudicium fiſci.*
3 *Purgatio quotuplex ſit, & in quibus caſibus facienda.*
4 *Purgationis forma remiſſiuè.*
5 *Accuſator quando poſſit torqueri.*
6 *Duellum hodie eſt prohibitum per Concilium Tridentinum.*
7 *Probationes duæ ſemiplenæ an iungantur in criminalibus.*
8 *Fama cum adminiculis in his quæ difficilis ſunt probationis, plenè probat.*
9 *Fama ſola ſufficit, vbi eſt difficillima probatio.*

QVÆST. LXIII.

1 *SED [a] quid ſi Accuſator plenè non probauerit intentionem ſuam, ſed tantum ſemiplene, & petat ſibi deferri iuramentum in ſupplementum probationis, nunquid erit audiendus? Reſpon. quod non: nam in cauſis criminalibus non defertur tale iuramentum: & hæc eſt commun. opin. vt atteſtatur Alex. in l. 3. num. 12. ff. de iureiur. quem refert Simãchas de hæreſ. c. 50 nu. 2. Iaſ. in repet. l. admonendi, nu. 224. ff. de iureiur. quem refert pract. Conradi, f. 154. poſt nu. 5. Apoſt. ad Abb. in c. iuramentum, ſub nu. 13. de iuretur. Dec. conſ. 37. in fin. Iaſ. in l. ait prætor, in princ. nu. 19. ff. de iureiur. Apoſt. ad Fel. in c. in omni. ſub nu. 5. de teſtib. Igneus in repet. §. non alias poſt num. 201. ff. ad Sylla. quem refert Herculan. de probanda negat. nu. 235. Gomeſ. Arias ſup l. 74. Tauri num. 36. Vilalp. in repet. l. 22. nu. 3. Quæ quidem concluſio abſque difficultate procedit in cauſis mere criminalibus, & criminaliter intentatis: & ita hanc eſſe commun. opin. atteſtatur Marſ. in l. maritus, nu. 12. ff. de quæſt. Sed ſi eſſet ciuiliter mota, vtique ſecundum aliquas eſſet locus huic iuramento, præſertim ſi non eſſet actio famoſa. Vide quæ dixi infra lib. 7. §. Iuramentum.*

2 *Scias autem, quod (ſecundum aliquos) ſi probatio ſit pluſquam ſemiplena, eo caſu ſi probitas partis concurrat, debet etiam in cauſis criminalibus ei deferri iuramentũ in ſupplemẽtum probationis, Et hanc videtur ſentire eſſe commun. opin. Curt. iun. in d. l. admonendi, poſt num. 67. verſ. poſtremo nota, quẽ refert Cephal. conſ. 141. num. 29. lib. 1. Quam tamen ego in practica de facili non admitterem, præſertim ſi ageretur de pœna corporali etiam leui imponenda.*

3 *Scias [b] etiam, quod ſi eſſet cauſa criminalis, pro qua imponi deberet pęna pecuniaria, eo caſu vtique poſſet deferri tale iuramentum, & hæc eſt commun. opi. vt dicit Alex. conſ. 66. poſt nu. 1. lib. 1. quem refert Iaſ. in repet. d. l. admonendi, nu. 225. & in d. l. ait prætor, in princ. poſt num. 21. ver. iſtam principalem, & Marſ. in d. l. maritus, nu. 26. & Crot. in tract. de teſtib. nu. 307. & Apoſt. ad Felin. in d. c. in omni, ſup. alleg. & pract. Conr. in loco præall. & Ceph. in d. conſ. 141. poſt nu. 20. & Villalp. in d. c. 22. poſt nu. 3.*

4 *Solet etiam quandoque accuſatore non probante deferri reo iuramentum, [d] quod appellatur purgationis, & hoc etiamſi reus ipſe nihil probauerit, & hæc eſt commu. opi. vt dicit Soc. in d. l. ait prætor, in princ. verſ. circa ſecundũ. Hoc tamen iuramentum [e] purgationis locum habet, quando contra ipſum reum non adſunt indicia, quæ ad torturã ſufficiant. Et quamuis olim non eſſet in vſu niſi cum clericis, vt dicit Simanchas de hæret. c. 54. in fin. hodie tamẽ, præſertim in cauſis hæreſis, ſeruatur ẽt cum laicis, & cum tanto rigore, vt reus deficiens in purgatione habeatur pro conuicto, & puniendus ſit pœna urdinaria delicti, de quo imputatur. Et hanc ſententiam dicit eſſe communiter approbatam Simancha: in loco præalleg. nu. 7. ſubdens, quod ita fuit obſeruatum ſuperiorib. annis cum quodam obſtetrice, quæ poſt reconciliationem ſolemnem iterum capta defecit in purgatione, & tanquam vere relapſa relicta fuit curiæ ſeculari. Forma autẽ huius purgationis punitur per Card. Alex. in c. 1. 2. q. 4. quem refert Foller. in pract. cri. can. fol. 298. nu. 9. & Simanchas in loco præalleg. nu. 15.*

5 *Licet autem videatur, quod hæc ſpecies purgationis ſit potius*

ADDITIONES, Ad Quæſt. LXIII.

a *Sed quid ſi accuſator.*] Adde † videndum
1 † Boerium in Deciſione octuageſimaſexta, vbi latè, an, & quando iuramentum in criminalibus deferatur, & per Maſcardum de probationibus concluſ. 954. numero trigeſimooctauo. *Baiard.*

b *Scias etiam.*] Adde
2 quòd † ſi delatio iuramenti facta fuiſſet ab accuſatore reo ſuper crimine, talis delatio nõ valeret quò ad præiudicium fiſci, quia accuſator non debet poſſe præiudicare fiſco, Boſſius in titulo de falſis, numero 127. & 128. *Baiar.*

c *Solet etiam.*) Adde
3 videndum † Maſcardum de probationibus, concluſione 954. numero trigeſimonono cum ſequentibus, vbi latiſſimè Decian. in tractatu crimina. tomo primo, libro quinto, capitulo 48. vbi quotuplex ſit purgatio, & in quibus caſibus ſit facienda, vide etiam Gabr. conſil. 178. in fin. *Baiard.*

d *Quod appellatur purgationis.*] Adde, quod tamen tale iuramentũ purgationis nõ eſt in vſu, ſed eius loco ſuccedit iuramétum de veritate dicenda, infra hac eadem quæſtione, verſ. licet autem, ibi, ſed eius loco. *Drogh.*

e *Purgationis.*] Adde hic, quando purgatio canonica in cauſa Hæreſis indici poſſit, quando non per Gabrielem Eugub. in conſil. 178. numero final. & de quãpluribus purgationum formulis, uide nouiſſimè in iudiciali Inquiſitorum, per Locat. verb. purgatio. fol. mihi 361. cũ pluribus ſeqq. *Giach.*

f *Forma autem huius purgationis.*) Adde viden
4 dum † nouiſſimè in iudiciali inquiſitorũ per Locat. in verb purgatio, fol. 361. cum pluribus ſeqq. *Baiar.*

Ad